

Το εργατικό κίνημα στα Τρίκαλα [1900-1960]

Εισήγηση της Μαρούλας Κλιάφα στο 6^ο Συμπόσιο Τρικαλινών Σπουδών που πραγματοποιήθηκε στα Τρίκαλα από τις 8-10 Νοεμβρίου 2002. Δημοσιεύτηκε στα πρακτικά που εξέδωσε ο Φιλολογικός Ιστορικός Λογοτεχνικός Σύνδεσμος (ΦΙΛΟΣ) Τρικάλων το 2003.

Αν και τα Τρίκαλα δεν διέθεταν μεγάλα εργοστάσια εντούτοις ανέπτυξαν, από τις αρχές ήδη του 20ου αιώνα, ένα αξιόλογο εργατικό κίνημα. Σύμφωνα με τα έως τώρα ανευρεθέντα στοιχεία τα πρώτα εργατικά σωματεία τα ίδρυσαν οι Ραπτεργάτες [1902] οι Εμποροϋπάλληλοι [1903] και οι Καπνεργάτες. Λίγο αργότερα, γύρω στο 1910, εργάτες και εργοδότες θα ιδρύσουν από κοινού το σωματείο Αθηνά Εργάνη το οποίο ήταν μακροβιότατο. Η έλλειψη αρχείων, δυστυχώς, δεν μας επιτρέπει να γνωρίζουμε τα ονόματα των πρώτων συνδικαλιστών και τον αριθμό των συνδικαλισμένων, την εποχή εκείνη, εργατών.

Από την αρθρογραφία του τύπου της εποχής πληροφορούμαστε πως όλα αυτά τα σωματεία είχαν αλληλοβοηθητικό χαρακτήρα. Ο σύλλογος των Εμποροϋπαλλήλων όμως έχοντας και την συμπαράσταση του Εμπορικού Συλλόγου ενδιαφέρθηκε και για την επιμόρφωση των μελών του ιδρύοντας το 1907 νυχτερινή εμπορική σχολή.

Τα πρώτα χρόνια του 20ου αιώνα, λόγω της αφορίας της γης, ήταν ιδιαίτερα δύσκολα για τα κατώτερα οικονομικά στρώματα. Έτσι παρατηρείται ένα μεγάλο μεταναστευτικό ρεύμα προς την Αμερική. Την ίδια όμως περίοδο έρχονται και εγκαθίστανται στα Τρίκαλα εκατό περίπου οικογένειες προσφύγων από την Ανατολική Ρωμυλία, τα άρρενα μέλη των οποίων ασχολούνται ως επί το πλείστον με την υλοτομία.

Στα 1909 σημειώνεται η πρώτη εργατική απεργία. Την κήρυξε ο σύνδεσμος Καπνεργατών - αριθμούσε γύρω στα 40 μέλη- με αίτημα την απομάκρυνση του διευθυντή του Καπνοκοπηρίου Ευάγγελου Κοττορού ο οποίος, σύμφωνα με το υπόμνημα των απεργών προς τα υπουργεία Οικονομικών και Δικαιοσύνης, *«επεχείρησε να παρασύρη εις το βάραθρον της ατιμίας δι' αποπλανήσεως δέκα μικρούς εργάτας (αναφέρονται τα ονόματά τους) ίνα παρά φύσιν ασελών κορέση τας ορέξεις του»*. (Εφ. «Αναγέννησις» 19-9-909) Η Κυβέρνηση μόλις έλαβε γνώση των συμβάντων απομάκρυνε τον Κοττορό και οι απεργοί επέστρεψαν στην εργασία τους ενώ τη διεύθυνση του καπνεργοστασίου ανέλαβε ο Γ. Τσιαρμακλής.

Οκτώ μήνες αργότερα, 50 Καπνεργάτες αποφασίζουν να ιδρύσουν σωματείο με σκοπό όχι μόνο την αλληλοβοήθεια αλλά και τη βελτίωση των συνθηκών εργασίας τους. Οι αρχαιρεσίες έγιναν στις 17 Οκτωβρίου 1910 μέσα στο καπνεργοστάσιο. Ψήφισαν 45 καπνεργάτες και εξέλεξαν πρόεδρο τον Μιχάλη Κούκο.

Από την αρθρογραφία του τύπου της εποχής διαφαίνεται πως στις διοικήσεις των διαφόρων συνδικαλιστικών σωματείων δημιουργούνταν συχνά προστριβές. Γι' αυτό και η εφ. «Αναγέννησις» συνιστά στα μέλη του νεοσύστατου σωματείου των καπνεργατών *«να αφήσουν κατά μέρος τας μικροφιλοδοξίας και τας έριδας εάν θέλουν το σωματείο των να ευοδώση»*. (19-10-1910)

Το 1911, σύμφωνα με στοιχεία του Υπουργείου Εθνικής Οικονομίας, η παραγωγή καπνού στο νομό Τρικάλων ανήλθε σε ενάμισυ εκατομμύριο οκάδες. Όμως η χρονιά ήταν κακή για τα καπνά λόγω της μειωμένης εξαγωγής τους στην Αίγυπτο και τη Γερμανία. Την ίδια περίπου εποχή άρχισαν να κυκλοφορούν και στα Τρίκαλα βιομηχανοποιημένα τσιγάρα και οι καπνεργάτες, διαβλέποντας πως θα χάσουν τη δουλειά τους, ζήτησαν με υπόμνημά τους από την Κυβέρνηση να επιβληθεί φόρος δυο δραχμές κατ'οκά στα βιομηχανοποιημένα τσιγάρα.

Στο σημείο αυτό θα πρέπει να διευκρινιστεί πως οι τρικαλινοί καπνεργάτες που κατασκεύαζαν χειροποίητα τσιγάρα πληρώνονταν από του εργοδότες τους καπνοπώλες με την οκά. Έτσι όταν οι καπνοπώλες αδελφοί Κισκίνη επιχείρησαν να πληρώσουν στους καπνεργάτες τους ημερομίσθιο, εκείνοι απήγγησαν και ο σύλλογος ανέλαβε τη μισθοδοσία τους ωστόσο οι αδελφοί Κισκίνοι υποχώρησαν.

Τον Μάρτιο του 1911 οι συνεργαζόμενοι σύλλογοι καπνεργατών Τρικάλων και Καρδίτσας ζήτησαν με υπόμνημά τους από την κυβέρνηση κανονισμό ωρών εργασίας. Όταν το αίτημα τους απορρίφθηκε οι τρικαλινοί καπνεργάτες κήρυξαν για δυο ολόκληρες εβδομάδες απεργία. Στους απεργούς εξασφάλισε προσωρινή εργασία στο καπνοκοπήριο της Καρδίτσας ο πρόεδρος των εκεί καπνεργατών Σιάντος.

Με την κήρυξη των βαλκανικών πολέμων κάθε συνδικαλιστική διεκδίκηση σταμάτησε. Όταν όμως μετά τη λήξη του πολέμου κατοχυρώθηκαν νομοθετικά τα δικαιώματα των συνδικαλιστικών οργανώσεων, παρατηρήθηκε μια έντονη κινητικότητα: Ιδρύθηκαν πολλά νέα σωματεία και επαναδραστηριοποιήθηκαν όσα είχαν αδρανοποιηθεί.

Στις αρχές του 1914 η κυβέρνηση θέσπισε το νόμο της κυριακάτικης αργίας που εφαρμόστηκε στις πόλεις Αθήνα, Πειραιά, Πάτρα και Βόλο. Για τις μικρότερες πόλεις ο νόμος ήταν προαιρετικός και για να εφαρμοστεί έπρεπε πρώτα να συναινέσει το Δημοτικό Συμβούλιο. Ύστερα από αίτημα πολλών εμποροϋπαλλήλων και καταστηματαρχών ο νόμος της κυριακάτικης αργίας ο οποίος κατά την εφ. «Αναγέννησις» ήταν «προνοητικός και προστατευτικός για την εργατική τάξιν» εφαρμόστηκε και στα Τρίκαλα. Ωστόσο «προς αποτροπήν τυχόν παραλυσίας» η «Αναγέννησις» συνιστούσε τις Κυριακές να διοργανώνονται για τους εργάτες διάφορες διαλέξεις. (17-2-1914)

Τον Ιούνιο του 1914, έχουμε την ίδρυση ενός μεγάλου σωματείου. Εκατόν πενήντα εργάτες αλλά και εργοδότες συνήλθαν στον περίβολο του Γ' Δημοτικού σχολείου Αγίου Αθανασίου και με προτροπή του γιατρού και πολιτευτή Γεωργίου Ραδινού αποφάσισαν να ιδρύσουν από κοινού σωματείο. Εκλέχτηκαν αντιπρόσωποι από όλα τα συνάφια, συντάχθηκε το καταστατικό και ακολούθησαν τον Ιούλιο οι αρχαιρεσίες. Πρόεδρος εξελέγη ο Λεωνίδας Πανουργιάς, Γραμματέας ο Α. Κομπλής και ταμίας ο Κάπας. («Θάρος» 8-1-1914)

Τα χρόνια που θα ακολουθήσουν, λόγω και του διχασμού, θα είναι δύσκολα. Τον Δεκέμβριο του 1917 επιτροπή ανέργων εργατών επισκέπτεται τον Νομάρχη και ζητά τη συνδρομή της πολιτείας. Προς ενίσχυση των ανέργων διενεργείται έρανος και καταρτίζεται κατάλογος πλουσίων τρικαλινών που αναλαμβάνουν την υποχρέωση επί τέσσερις μήνες να συνδράμουν οικονομικά την εργατική τάξη. («Αναγέννησις» 14-12-1917)

Με το τέλος του Α' παγκόσμιου πολέμου ένας νέος άνεμος πνέει στη χώρα. Οι σοσιαλιστικές ιδέες αρχίζουν να κερδίζουν έδαφος. Η εφ. «Θάρος» ψέγει τον Μπολσεβικισμό αλλά ταυτόχρονα πιστεύει πως «με την αποκατάστασιν της ειρήνης το κεφάλαιον θα συνηθίση να μην καταδυναστεύη τον εργάτην». (2-11-1918).

Ένα μήνα μετά το Α΄ Πανελλαδικό Εργατικό Συνέδριο και την ίδρυση της Γενικής Συνομοσπονδίας Εργατών Ελλάδος, συνήλθαν στο Δημοτικό σχολείο της Αγίας Επισκέψεως τα διοικητικά συμβούλια του Πανεργατικού Συνδέσμου, των Εμποροϋπαλλήλων, των Καπνεργατών, των Τυροκόμων και του Γεωργικού συλλόγου και επιχείρησαν να ιδρύσουν Εργατικό Κέντρο ώστε να υπαχθεί τούτο στην ΓΣΕΕ. (3-12-1918) Η προσπάθεια όμως αυτή, άγνωστο γιατί, απέτυχε.

Ωστόσο θα πρέπει να αναφερθεί πως στα ιδρυτικά στελέχη της ΓΣΕΕ συγκαταλεγόταν και ο τρικαλινός τυπογράφος Ευάγγελος Ευαγγέλου ο οποίος παλαιότερα εργαζόταν ως τυπογράφος στην εφ. «Αναγέννησις» και προσφάτως, σύμφωνα με την εφ. «Θάρρος», είχε εγκατασταθεί στην Αθήνα *«μισθοδοτούμενος πλουσίως και μη εργαζόμενος»*.

Ο Ευαγγέλου, ο οποίος χρημάτισε και γραμματέας της ΓΣΕΕ, αρχικά ανήκε στο Κομμουνιστικό κόμμα. Στις βουλευτικές μάλιστα εκλογές του 1923 ήταν υποψήφιος βουλευτής του ΚΚΕ στο νομό Τρικάλων ενώ στις δημοτικές εκλογές του 1928 διεκδίκησε και τη Δημαρχία. Μετά την κήρυξη της δικτατορίας του Μεταξά συνεργάστηκε με το καθεστώς της 4^{ης} Αυγούστου και μεταπολεμικά συνέχισε να διατηρεί καλές σχέσεις με την εξουσία εξασφαλίζοντας έτσι μια συνεχή παρουσία στο συνδικαλιστικό χώρο.

Ας ξαναγυρίσουμε όμως στα Τρίκαλα του 1918. Ο πόλεμος έχει τελειώσει, όμως το φαινόμενο του Μπολσεβικισμού προβληματίζει. Στον αστικό τύπο, όπως άλλωστε και στις τοπικές εφημερίδες, διακρίνει κανείς μια έντονη ανησυχία για τα όσα διαδραματίζονται στη μακρινή Ρωσία. *«Ο ελληνικός λαός δεν θα επιτρέψει ποτέ να εξαπλωθή εν Ελλάδι ο σοσιαλισμός κρύπτων ιδέας και σκοπούς διαφόρους των καθαρών ελληνικών»*, σημειώνει η εφ. «Αναγέννησις» υιοθετώντας σχετικό άρθρο της αθηναϊκής εφ. «Εστία» (12-9-1918).

Παρά τις διαβεβαιώσεις αυτές, οι σοσιαλιστικές ιδέες αρχίζουν να βρίσκουν πρόσφορο έδαφος και στα Τρίκαλα. Ένας από τους πρώτους Τρικαλινούς που ασπάστηκαν τα κηρύγματα του σοσιαλισμού ήταν ο Μιλτιάδης Κρίτσας.

Ο Κρίτσας, ιδιοκτήτης ξυλουργείου, χρημάτισε πρόεδρος του σωματείου Αθηνά Εργάνη, πρόεδρος του Πανεργατικού συνδέσμου και πρώτος πρόεδρος του Εργατικού Κέντρου Τρικάλων. Τον Γενάρη μάλιστα του 1919 επιχείρησε να οργανώσει και έναν εργατικό συνεταιρισμό. Για το σκοπό αυτό δημοσίευσε στον τοπικό τύπο την παρακάτω ανακοίνωση: *«Θέτω εις τη διάθεσιν των εργατών ξυλουργών το ξυλουργείον μου όπως εργαζόμεθα όλοι οι ξυλουργοί εργάται ως αδελφοί εν συνεταιρισμώ και καλώ τους επιθυμούντας να συνεργασθώσι όπως προσέλθωσι και κανονίσωμεν τας βάσεις του συνεταιρισμού»*.

Το 1919 η κυβέρνηση Βενιζέλου, επιδιώκοντας αφενός να περιορίσει τη διείσδυση του κομμουνισμού στον εργατικό χώρο και αφετέρου να βελτιώσει τη θέση των εργατών, θεσπίζει μια σειρά εργατικών μέτρων τα οποία όμως δεν στάθηκαν ικανά να αποτρέψουν τις εργατικές διεκδικήσεις. Τον Ιούνιο του 1919 οι τρικαλινοί καπνεργάτες, εργαζόμενοι σε ανθυγεινούς χώρους, απειλούν να κατέλθουν σε απεργία αν δεν τους παραχωρηθεί μια πτέρυγα από τους παλαιούς Στρατώνες (σημερινά Δικαστήρια) ώστε να εργάζονται πιο άνετα. Οι Αρχές αναγνωρίζουν το δίκαιο αίτημα τους και ο Νομάρχης, με την υπόσχεση πως θα λύσει το πρόβλημά τους, τους πείθει να μην απεργήσουν.

Ένα μήνα όμως αργότερα η χώρα αναστατώνεται από τη μεγάλη απεργία που ξεσπάει στην Αθήνα με υποκινητές τα αριστερά στοιχεία της ΓΣΕΕ. Οι Τρικαλινοί εργάτες αντιμετώπισαν με σκεπτικισμό την απεργία αυτή. Τα εικοσιδύο εργατικά σωματεία της πόλης όχι μόνο δεν ακολούθησαν τους απεργούς αλλά, με την

παρότρυνση των τοπικών Αρχών, την αποδοκίμασαν . *«Οι εργάται των Τρικάλων νομοταγείς και φίλεργοι δεν επηρεάστηκαν από τας τάσεις αι οποίαι τείνουν εις την δημιουργίαν ανησυχίας. Εύγε»*, θα γράψει την επομένη η εφ «Θάρρος».(12-7-1919)

Στις 18 Απριλίου του 1920 γιορτάζεται στα Τρίκαλα, για πρώτη φορά επισήμως, η εργατική Πρωτομαγιά. Με πρόσκληση μιας επιτροπής εργατών συγκεντρώνονται στο Πεδίον του Άρεως 600 εργάτες των σωματείων Πανεργατικού, Σιγαροποιών, Φαρμακευτικών υπαλλήλων, Ραπτεργατών, Καπνεργατών, και Ηλεκτροτεχνιτών και με επικεφαλής τη Φιλαρμονική του Μουσικογυμναστικού συλλόγου, η οποία απαρτίζεται κυρίως από καπνεργάτες, μεταβαίνουν στον Άγιο Γεώργιο Ριζαριού. Εκεί ο Μιλτιάδης Κρίτσας ως πρόεδρος του Πανεργατικού και ο Χρίστος Μάντζαρης ως εκπρόσωπος των Φαρμακοτριφτών, μιλούν στους συγκεντρωθέντες για διάφορα εργατικά θέματα. Μετά την έγκριση ψηφίσματος οι εργάτες διασκεδάζουν και στη συνέχεια επιστρέφουν εν σώματι στην πόλη. (*«Αναγέννησις»*20-4-1920).

Η αναγγελία διοργάνωσης του Β΄ Συνεδρίου της ΓΣΕΕ για τον Σεπτέμβριο του 1920 και η έκκληση για συμμετοχή όσο το δυνατόν περισσότερων Εργατικών Κέντρων *«διότι εξ αυτού θα κριθή η τύχη του εργατικού κινήματος»*, κινητοποιεί τα τρικαλινά εργατικά σωματεία τα προσκείμενα στον αριστερό χώρο. Στις 2 Απριλίου οι πρόεδροι έξι εργατικών σωματείων συναντιούνται και συζητούν εκ νέου την ίδρυση Εργατικού Κέντρου στα Τρίκαλα και την εκλογή αντιπροσώπου για το Β΄εργατικό συνέδριο. Η εφ. *«Αναγέννησις»* που αναγράφει την είδηση συνιστά στους εργάτες παράλληλα με το συμφέρον τους *«να διατηρούν συνάφεια και αλληλεγγύη[...]/ και να ίστανται μακράν από τους εκμεταλλευτάς υπό οιονδήποτε ένδυμα»*.(3- και 25-4-1920)

Είκοσι μέρες αργότερα οι διοικήσεις των εργατικών σωματείων θα ψηφίσουν το καταστατικό του πρώτου Εργατικού Κέντρου το οποίο θα αναγνωρισθεί επισήμως τον Ιούνιο του 1920 υπό την επωνυμία *«Εργατικόν Κέντρον Τρικάλων»*. (*«Αναγέννησις»* 23-7-1920)

Είναι γνωστό πως κατά το Β΄συνέδριο της ΓΣΕΕ εκδηλώθηκε η υποβόσκουσα διάσπαση του εργατικού κινήματος η οποία είχε άμεσο αντίκτυπο και στους τρικαλινούς εργάτες που χωρίστηκαν σε κομμουνιστές και συντηρητικούς και δρούσαν ανάλογα με την πολιτική τους τοποθέτηση.

Στα τέλη Δεκεμβρίου 1920 έρχεται στα Τρίκαλα και συμμετέχει σε σύσκεψη των Δ.Σ των εργατικών σωματείων που ανήκαν στο Εργατικό Κέντρο ο γραμματέας της ΓΣΕΕ Ευάγγελος Ευαγγέλου. Με δική του πρόταση αποφασίζεται η έκδοση προκήρυξης προς τους τρικαλινούς εργάτες με την οποία καλούνταν να βοηθήσουν στην αναδιοργάνωση του εργατικού κινήματος σύμφωνα με τις αποφάσεις του Β΄πανελλαδικού εργατικού συνεδρίου. (*«Αναγέννησις»*28-12-1920)

Τον Φεβρουάριο του 1921 ο Γεωργικός Σύλλογος αποφασίζει να οργανώσει συλλαλητήριο με αίτημα την απαλλοτρίωση των τσιφλικιών. Το Εργατικό Κέντρο με πρόεδρο τον Μιλτιάδη Κρίτσα ανακοινώνει πως *«Λαβόν υπ' όψιν ότι εργάτας και αγρότας μία κοινή εκμετάλλευσις τους πιέζει, η εκμετάλλευσις της καφαλαιοκρατικής τάξεως[...]/έρχεται να ταχθή παρά το πλευρόν των αγροτών»*. (15-2-1921)

Στο συλλαλητήριο που πραγματοποιήθηκε στο Πεδίον του Άρεως -εκ μέρους των εργατών μίλησε ο Σωτήρης Καμπύλης- εντύπωση προκάλεσε η μαχητικότητα των εργατών η οποία , σύμφωνα με την εφ. *«Αναγέννησις»*, *«ανησύχησε τινάς[...]/ και βολιδοσκοπήσεις εγένοντο δια να αξακριβωθούν αι προθέσεις του εργατικού κόσμου»*. Πάντως η ίδια η εφημερίδα έσπευσε να καθησυχάσει τους αναγνώστες της διαβεβαιώνοντας πως *«ο εργατικός κόσμος των Τρικάλων είναι φιλήσυχος και κατά βάθος αποδοκιμάζει τας βιαίας εκδηλώσεις»*. (19-2-1921)

Τον Ιούνιο του 1921 διεξάγονται στο Εργατικό Κέντρο, το οποίο την εποχή εκείνη είχε δύναμη χιλίων εργατών, αρχαιρεσίες. Εκλέγονται: Πρόεδρος ο Χρίστος Μπαρμπούτης, γραμματέας ο Νίκος Μέλος και μέλη οι Αθ. Καραμπάτσικος, Θεοδ. Καραούλας, Δ. Ράδος, Α. Ντηλιόπουλος Ν. Τασιόπουλος Χρ. Ντόβας και Δ. Χύτας. Να σημειωθεί πως τρεις από τους εκλεγέντες, οι Μπαρμπούτης, Μέλος και Ντηλιόπουλος ήταν μέλη του Κομμουνιστικού Ομίλου Τρικάλων.

Συμμετέχοντας στην οργή του ελληνικού λαού για την καταστροφή στη Μικρά Ασία το προεδρείο του Εργατικού κέντρου θα εκδώσει τον Οκτώβριο του 1922 ψήφισμα με το οποίο ζητούσε την τιμωρία των ενόχων.(13-10-1922)

Την ίδια εποχή υπό την καθοδήγηση του Κομμουνιστικού κόμματος ιδρύονται σε όλη την Ελλάδα σύλλογοι Παλαιών Πολεμιστών με χιλιάδες μέλη, όχι κατ'ανάγκη κομμουνιστών.

Μετά την Μικρασιατική καταστροφή η οικτρή οικονομική κατάσταση των τρικαλινών εργατών θα υποχρεώσει το προεδρείο του Εργατικού Κέντρου να ζητήσει από τον Δήμο Τρικκαίων την αρωγή του. Όταν το αίτημά τους απορρίπτεται, εκείνοι διαμαρτύρονται εντονότατα. Η διαμαρτυρία τους εκλαμβάνεται από τις Αρχές ως απειλή με αποτέλεσμα να συλληφθούν και να αποσταλούν υπό αστυνομική συνοδεία στη Λάρισα έξι μέλη του διοικητικού συμβουλίου του Εργατικού Κέντρου τα οποία αποφυλακίζονται με την παρέμβαση του εκδότη της εφ. «Θάρρος» Α. Κλειδωνόπουλου, ο οποίος διατηρούσε φιλικές σχέσεις με τον υπουργό Γεωργίας Γ. Σίδερη. (11-2-1923)

Στις αρχές Φεβρουαρίου 1924 το Εργατικό Κέντρο με πρόεδρο τον Ραφαήλ Φελλούς καλεί τον λαό των Τρικάλων να διαμαρτυρηθεί για την ακρίβεια του ψωμιού. Στο συλλαλητήριο που πραγματοποιήθηκε υπό βροχή συμμετείχαν πολλοί εργάτες οι οποίοι φώναζαν και συνθήματα υπέρ του μπολσεβικισμού. («Θάρρος»20-2-1924)

Από όσα εκτέθηκαν έως τώρα γίνεται φανερό πως τα περισσότερα αιτήματα που πρόβαλε το Εργατικό Κέντρο Τρικάλων δεν ήταν συνδικαλιστικά αλλά πολιτικά. Το φαινόμενο αυτό δεν ήταν μόνο τοπικό. Η αναδιάταξη της αγοράς εργασίας που παρατηρείτο τα τελευταία χρόνια και ο μεγάλος πληθωρισμός είχαν φέρει σε απόγνωση τους εργάτες. Πατροπαράδοτα επαγγέλματα είχαν αρχίσει σιγά σιγά να χάνονται ενώ την ίδια στιγμή τα περιορισμένα εισοδήματά των εργατών εξανεμιζόνταν λόγω της αύξησης των τιμών ειδών πρώτης ανάγκης. Μέσα στο γενικό κλίμα δυσανεμίας και με ένα κράτος που αδυνατούσε να εξασφαλίσει μια δικαιότερη κατανομή των αγαθών, ήταν φυσικό τα συνθήματα των κομμουνιστών να βρίσκουν πρόσφορο έδαφος στις εργατικές τάξεις. Έτσι, κατά τον εορτασμό της εργατικής Πρωτομαγιάς του 1924 οι τρικαλινοί εργάτες κρατώντας ερυθρές σημαίες μετέβησαν κατά σωματεία στα Σαράγια φωνάζοντας συνθήματα υπέρ των Σοβιετών. («Θάρρος»3-5-1924)

Το Φθινόπωρο του 1924 οι ηλεκτροτεχνίτες της Ηλεκτρικής Εταιρείας υπέβαλαν στον εργοστασιάρχη Σταματόπουλο κατάλογο αιτημάτων, απειλώντας πως αν αυτά δεν ικανοποιηθούν θα κηρύξουν 24ωρη απεργία. Ο Σταματόπουλος, πεπεισμένος πως πρόκειται για «μία εκβιαστική κομμουνιστική εκδήλωση» προειδοποίησε πως όσοι εργάτες θα απεργήσουν θα απολυθούν. Αψηφώντας την απειλή του εργοδότη τους πολλοί εργάτες απήγγησαν με αποτέλεσμα να χάσουν τη δουλειά τους. Τις επόμενες ημέρες το Εργατικό Κέντρο με προκήρυξη του προς τον εργαζόμενο λαό καταγγέλλει «την αχορτασιά του εργοστασιάρχη Σταματόπουλου». («Αναγέννησις» 6-11-1924)

Στο μεταξύ οι δυο αποφάσεις της Κυβέρνησης 1] για εξαγωγή ανεπεξέργαστων καπνών στο εξωτερικό και 2] για την κατάργηση του ενοικιοστασίου έχουν προκαλέσει κοινωνική αναστάτωση. Εκμεταλλευόμενος τη δυσарέσκεια του εργατικού κόσμου ο γραμματέας του Κομμουνιστικού Ομίλου Τρικάλων δικηγόρος Νίκος Ματούσης καταγγέλλει πως «η εθνοσυνέλευσις των Πλαστηραίων με το νέον δασμολόγιον το οποίον θα εφαρμόση θα ακριβήνη το κόστος των πραγμάτων τόσο ώστε ο εργαζόμενος λαός να μην μπορή να ζήση» και καλεί το τρικαλινό λαό να οργανώσει συλλαλητήριο διαμαρτυρίας. («Αναγέννησις» 20-12-1924)

Οι Στρατιωτικές Αρχές απαγορεύουν το συλλαλητήριο αλλά τα εργατικά σωματεία παρακάμπτουν την απαγόρευση δηλώνοντας δια του τύπου πως τα ίδια δεν θα συμμετάσχουν στο συλλαλητήριο αλλά δεν ευθύνονται «εάν παραστή ο αγανακτών λαός». Ο «αγανακτών λαός» πραγματοποιεί το συλλαλητήριο στην κεντρική πλατεία όπου, παρουσία των αστυνομικών, πενήντα νεαροί εργάτες τραγουδούν κομμουνιστικά άσματα.

Ο νέος χρόνος 1925 αρχίζει επεισοδιακά. Η σύλληψη νεαρού ο οποίος μετέφερε από το Εργατικό Κέντρο στο Σιδηροδρομικό σταθμό δέμα με προκηρύξεις που προπαγάνδιζαν την αυτονομία της Μακεδονίας είχε ως συνέπεια τη σύλληψη του γραμματέα του Εργατικού Κέντρου Νίκου Μέλου. Θα ακολουθήσουν οι διεκδικήσεις των ακτημόνων Καστρακινών με αίτημα την απαλλοτρίωση των μοναστηριακών κτημάτων. Τη Δευτέρα 2 Φεβρουαρίου οργανώνεται στα Τρίκαλα μια μεγάλη διαδήλωση. Οι διαδηλωτές, παρά την απαγόρευση της αστυνομίας, οδεύουν προς τη Νομαρχία την οποία προσπαθούν να καταλάβουν. Ο στρατός ανίσχυρός να τους εμποδίσει, αρχίζει να πυροβολεί με αποτέλεσμα να χάσουν τη ζωή τους έξι διαδηλωτές. Ακολουθούν συλλήψεις και διατάσσεται η διάλυση όλων των σωματείων που ανήκουν στο Εργατικό Κέντρο ως «εκτραπέντα του σκοπού των και μετάσχοντα εις κομμουνιστικές σκηνάς» («Θάρρος» 28-7-1925)

Το 1926 θα είναι μια δύσκολη χρονιά για τους τρικαλινούς καπνεργάτες. Οι καπνοπώλες Σεισόπουλος και Πατίκης εγκαθιστούν μηχανές και κατασκευάζουν βιομηχανοποιημένα τσιγάρα με αποτέλεσμα η ανεργία να αρχίσει να μαστίζει τον κλάδο των καπνεργατών.

Τον Μάρτιο του ίδιου έτους πραγματοποιείται το Γ' πανελλαδικό συνέδριο της ΓΣΕΕ στο οποίο προτίθεται να πάρει μέρος και ο πρόεδρος του Εργατικού Συνδέσμου Τρικάλων και εκπρόσωπος των συντηρητικών εργατών Λεωνίδα Πανουργιάς ο οποίος, ύστερα από «αντιδράσεις των εντεύθεν κομμουνιζόντων» έγινε δεκτός μόνο ως ακροατής.

Κατά το συνέδριο του 1926, οι αριστεροί συνδικαλιστές παραμερίζονται και η διοίκηση της ΓΣΕΕ περνάει στους συντηρητικούς. Το παράδειγμά τους θα ακολουθήσουν και οι τρικαλινοί συνδικαλιστές οι οποίοι, έχοντας επικεφαλής τον Ιωάννη Μπέη, μέλος του Κομμουνιστικού Ομίλου παλαιότερα, θα ιδρύσουν το καλοκαίρι του 1928 το Συντηρητικό Εργατικό Κέντρο Τρικάλων [ΣΕΚΤ].

Στην ιδρυτική διακήρυξη την οποία εκτός του Μπέη υπογράφουν οι Ν.Τασιόπουλος διά το σωματείο Συσκευαστών και Σιγαροποιών, ο Ευαγ. Γαζέτας δια τον Σύνδεσμο Τεχνοεργατών οικοδομών, ο Σ. Μπέλλος δια τον σύλλογο Επισιτιστών και ο Κ. Αβραμούλης δια το σωματείο Επιδιορθωτών υποδημάτων κατηγορούν τα μέλη της διοίκησης του Εργατικού Κέντρου ότι «είναι εκμεταλλευταί της εργατικής τάξεως και αρχηγοί της Κομμουνιστικής Ακτίδος Τρικάλων» και καλούν «τους υγιείς και τίμους εργάτας» να οργανωθούν υπό τη σημαία του ΣΕΚΤ. («Θάρρος» 11-6-1928)

Αντιδρώντας στην ίδρυση του Συντηρητικού Εργατικού Κέντρου [ΣΕΚΤ] έξι συνδικαλιστές οι Δ. Δεληγιάννης, Ι. Ζιώγας, Β. Τσάνιος, Δ. Κόπανος, Λ. Ράγκος και

Απ. Παπαποστόλου, καταγγέλλουν τους συναδέλφους τους πως «την απόπειραν ταύτην την κάμουν τη υποδείξει εκείνων που συμφέρον έχουν να διασπάσουν την ενότητα της εργατικής τάξης». («Αναγέννησις»10-6-1928)

Στα τέλη Ιουνίου διεξάγονται στο ΣΕΚΤ αρχαιρεσίες και εκλέγονται: Πρόεδρος Ν. Τασιόπουλος, γραμματέας Ι. Μπέης, ταμίας Θεμ. Κάλπαρης, και μέλη Ευάγ. Γαζέτας, Χρ. Παγώνας, Ιωάν. Κίρπας, Ι. Ντέλας, ΑΘ. Καραμπάτσικος και Σ. Καμπύλης. Το νεοσύστατο Εργατικό Κέντρο, σε αντίθεση με το παλαιό, δε φαίνεται να έχει κάποια επιρροή στους εργάτες.

Τους επόμενους μήνες θα εκδηλωθούν πανελληνίως πολλές απεργίες. Στα Τρίκαλα, με την παρότρυνση της διοίκησης του παλαιού Εργατικού Κέντρου θα απεργήσουν οι εργάτες των έργων οδοποιίας, γεγονός που θα κάνει την εφ. «Θάρος» να γράψει πως «η δράσις των κομμουνιστών πρακτόρων ενετάθη τελευταίως και εις την πόλιν μας»(11-501929).

Επιδιώκοντας η Κυβέρνηση να περιορίσει τη δράση των Κομμουνιστών λαμβάνει δραστικά μέτρα αναγγέλλοντας την ψήφιση του Ιδιώνυμου αδικήματος. Θορυβημένη η διοίκηση του Εργατικού Κέντρου Τρικάλων θα ζητήσει από τα επαγγελματικά και επιστημονικά σωματεία της πόλης να διαμαρτυρηθούν «εναντίον της ασκούμενης τρομοκρατίας κατά των αγωνιστών της εργατικής τάξης και κατά του αίσχους της ψηφίσεως του ιδιώνυμου αδικήματος». Το μόνο σωματείο που ανταποκρίθηκε στο αίτημα για διαμαρτυρία ήταν ο Αγροτικός Σύλλογος. («Αναγέννησις»4-1-1929)

Τον Μάρτιο του 1930, ύστερα από καταγγελία πως «το εργατικό κέντρο παρεξέκλινε του σκοπού του και δρα κομμουνιστικώς», ο εισαγγελέας θα κατασχέσει τα βιβλία του. Θα ακολουθήσει, ένα χρόνο αργότερα, αιφνιδιαστική έρευνα στα επί της οδού Στουρνάρα γραφεία του Εργατικού Κέντρου διότι υπήρχαν πληροφορίες πως, παρά την απαγόρευση της αστυνομίας, «συνήρχοντο εκεί άνεργοι και κομμουνισταί και εδίδασκον τας ανατρεπτικὰς ιδέας». Κατά την έφοδο η αστυνομία κατέσχεσε τρεις φωτογραφίες κάτω από τις οποίες ήταν γραμμένα τα παρακάτω συνθήματα:

1)«Η κίνησις των εργατικών μαζών για το ενιαίο μέτωπο θα τσακίση την καπιταλιστικήν επίθεσιν». 2) «Εμπρός για τη σύντριψη του καπιταλισμού». 3)Μίσος κατά του εθνικού μίσους».Συνελήφθηκαν και παραπέμφθηκαν για παράβαση του ιδιώνυμου ο Αθ. Τσουμένης, οι καπνεργάτες Γ. και Ν. Μπετχαβάς, Ν. Καραγκούνης και Δ. Κόπανος καθώς και οι υποδηματεργάτες Ν. Σαλταγιάννης και Β. Συνυφακόπουλος.(Αναγέννησις 3-6-1931) Στη δίκη που ακολούθησε όλοι οι συλληφθέντες αθωώθηκαν, λόγω ελλείψεως αποδείξεων.

Το 1930 οι εκτεταμένες ζημιές στην καλλιέργεια, η ανεργία και η οικονομική ύφεση εξαιτίας του κραχ του 1929 έχουν φέρει τα κατώτερα οικονομικά στρώματα του πληθυσμού σε απελπιστική θέση. Κατά τους πρώτους μήνες του 1931, εκατοντάδες αγρότες και εργάτες διαδηλώνουν στους τρικαλινούς δρόμους εκλιπαρώντας για λίγο αραβόσιτο. Προς συνδρομή των πεινασμένων καταρτίστηκε μια επιτροπή επώνυμων Τρικαλινών, η οποία με επικεφαλής τον Δεσπότη συγκέντρωνε χρήματα ενώ παράλληλα ιδρύθηκε και η Εργατική Λέσχη που τα περισσότερα μέλη της ήταν άνεργοι εργάτες. Όμως τα προβλήματα ήταν πολλά και τα παράπονα περισσότερα. Η μαχητικότητα ορισμένων αριστερών συνδικαλιστών άρχισε να γίνεται ενοχλητική. Ύστερα από πρόκληση επεισοδίων έξω από την Επισκοπή συλλαμβάνονται με την κατηγορία αντίστασης κατά της Αρχής οι συνδικαλιστές Σαλταγιάννης, Κοφίτσας και Τραχανάς οι οποίοι και καταδικάζονται σε φυλάκιση δύο ετών ενώ η Εργατική Λέσχη διαλύεται. Λίγους μήνες αργότερα άλλοι τέσσερις αριστεροί συνδικαλιστές οι Χρ. Μαρκέζος, Ν. Στεργιόπουλος, Αβραάμ Καπέτας και Κ. Ραράς καταδικάζονται σε

φυλάκιση 45 ημερών διότι μοίραζαν προκηρύξεις καλώντας τους εργάτες να γιορτάσουν «την κόκκινη Πρωτομαγιά». («Αναγέννησις»4-5-1932)

Τον Σεπτέμβριο του 1932, παρά τα σοβαρά επισιτιστικά προβλήματα, οι τρικαλινοί εργάτες δεν έμειναν αδιάφοροι στην κάθοδο του συντοπίτη τους Γεωργίου Κονδύλη στην πολιτική. Με προκηρύξεις που έφεραν την υπογραφή «επιτροπή εργατών» προέτρεπαν τον εργαζόμενο λαό να ψηφίσει τον Κονδύλη διότι, όπως έγραφαν, «είναι πτωχός, πάμπτωχος σαν όλους». («Αναγέννησις»21-9-1932). Ένα χρόνο αργότερα, όταν ο Κονδύλης, υπουργός πλέον Στρατιωτικών στην κυβέρνηση Τσαλδάρη, θα έρθει στα Τρίκαλα για να περάσει το Πάσχα με τους δικούς του, μια επιτροπή εργατών θα ζητήσει τη μεσολάβησή του ώστε να μη διαλυθούν τα εργατικά σωματεία. («Θάρρος»24-4-1933). Ο Κονδύλης τους εκφράζει τη συμπάθειά του και ταυτόχρονα δηλώνει ότι «θεωρεί ανελεύθερον τον νόμον περί ιδιωνόμου». Παρ' όλα αυτά, δυο εβδομάδες αργότερα, η αστυνομία θα εισέλθει αιφνιδιαστικά στο Εργατικό Κέντρο και θα συλλάβει τους παρευρισκόμενους εργάτες επειδή συνεδρίαζαν χωρίς την άδεια των Αρχών. Κατά τη εφ, «Θάρρος» το Εργατικό Κέντρο Τρικάλων λειτουργούσε όλα αυτά τα χρόνια χωρίς επισήμως να υφίσταται αφού με δικαστική απόφαση είχε διαλυθεί, όπως ήδη έχει αναφερθεί παραπάνω, αμέσως μετά τα αιματηρά επεισόδια του 1925.

Η περίοδος 1932-1936 σημαδεύεται πανελληνίως από μεγάλες απεργιακές κινητοποιήσεις που δεν αφήνουν αδιάφορους τους τρικαλινούς συνδικαλιστές. Ύστερα από τα αιματηρά γεγονότα στη Θεσσαλονίκη, κατά την Πρωτομαγιά του 1936, η Ομοσπονδία Επαγγελματιών με πρόεδρο τον Ιωάννη Μάτη καλεί τους εργαζόμενους σε σύσκεψη. Η απαγόρευση της Χωροφυλακής για «πάσα δημόσια ή ιδιωτική, έστω και ολιγομελή συγκέντρωση» ματαιώνει τη σύσκεψη. Οι διοικήσεις όμως των εργατικών σωματείων Μυλεργατών, Ραπτεργατών, Επισιτιστών και Εμποροϋπαλλήλων κατέρχονται σε απεργία και επιδίδουν στον Νομαρχούντα Καρυωτόγλου ψήφισμα με το οποίο ζητούν να γίνουν αποδεκτά τα αιτήματα του λαού της Θεσσαλονίκης και των Γενικών Συνομοσπονδιών. («Αναγέννησις»14-5-1936).

Όπως είναι γνωστό το 1934, κατά το 7^ο συνέδριο της ΓΣΕΕ, είχαν εκδηλωθεί τάσεις για ενοποίηση του πολυδιασπασμένου εργατικού κινήματος. Στα Τρίκαλα όμως δεν είχε γίνει κάτι ουσιαστικό προς αυτή την κατεύθυνση. Δυο χρόνια αργότερα τα τρικαλινα εργατικά σωματεία αποφασίζουν να ενωθούν και να ιδρύσουν ένα νέο, ενιαίο Εργατικό Κέντρο. Για το σκοπό αυτό στις 24 Μαΐου 1936 πραγματοποιείται σύσκεψη στα γραφεία της Ομοσπονδίας Επαγγελματιών ενώπιον του βουλευτή του Λαϊκού κόμματος Αλέξανδρου Βαμβέτσου και του βουλευτή του Παλλαϊκού Μετώπου Γιώργη Σιάντου. Στη σύσκεψη πήραν μέρος εννιά εργατικά Σωματεία με 36 αντιπροσώπους. Ψηφίστηκε το καταστατικό και εκλέχτηκε μια προσωρινή διοίκηση με πρόεδρο τον Γ. Κουνάβα, γραμματέα τον Π. Αγγελάκη και μέλη τους Ι. Βούκια, Ι. Δασκάλου, Μπίλη και Μελιτζάνη. («Αναγέννησις»25-5-1936). Όμως, τις αμέσως επόμενες ημέρες κυκλοφορεί η φήμη ότι η αστυνομία καταρτίζει καταλόγους με τα ονόματα των συνδικαλισμένων εργατών και ότι επίκεινται εκτοπίσεις εργατών. Ανήσυχη η προσωρινή διοίκηση του Εργατικού Κέντρου καλεί τους εργάτες να προασπίσουν τις ελευθερίες τους και ταυτόχρονα στέλνει τηλεγράφημα διαμαρτυρίας στο Αθηναϊκό πρακτορείο τονίζοντας πως τα μέτρα αποβλέπουν στη διάλυση των εργατικών οργανώσεων. («Αναγέννησις»21-6-1936).

Η κήρυξη Δικτατορίας από τον Ιωάννη Μεταξά τον Αύγουστο του 1936 θα ματαιώσει την προσπάθεια ίδρυσης ενός ενιαίου Εργατικού Κέντρου στα Τρίκαλα.

Τους επόμενους μήνες ,η ανάθεση του υφυπουργείου Εργασίας στον πρώην γενικό γραμματέα της ΓΣΕΕ Αριστείδη Δημητράτο θα έχει ως επακόλουθο την ενσωμάτωση των συνδικαλιστικών οργανώσεων στον κρατικό μηχανισμό .Ωστόσο, τα εργατικά μέτρα της κυβέρνησης Μεταξά για εφαρμογή του οκταώρου, υποχρεωτική διαιτησία στις εργατικές διαφορές , μέριμνα και κοινωνική πρόνοια, κατώτατα όρια μισθού κ.α. ήταν ευεργετικά και ανακούφισαν τη μεγάλη μάζα των εργατών.

Τον Ιούλιο του 1937, ιδρύθηκε , με τις ευλογίες της 4^{ης} Αυγούστου, το Εθνικόν Εργατοῦπαλληλικόν Κέντρον Τρικάλων -Καλαμπάκας στη δύναμη του οποίου ανήκαν τα σωματεία των Μυλεργατών, Φοροτεχνικών υπαλλήλων, Οδηγών αυτοκινήτων, Υποδηματεργατών, Βοηθών οδηγών, Αρτεργατών, Εργατών φανοποιείων ,Τυπογράφων και Εφημεριδοπωλών. Πρόεδρος του νεοϊδρυθέντος Εργατικού Κέντρου είναι ο Ιωάννης Μπέης και γραμματέας ο Ιωάννης Πλατογιάννης. Δυο μήνες αργότερα, οι τρικαλινοί εργάτες , με την ευκαιρία της 4^{ης} Αυγούστου παρελαύνουν *«χαιρετώντας τους επισήμους διά ανατάσεως της δεξιάς χειρός αλά Χίτλερ»*. Στις 27 Μαρτίου 1938 *γίνονται τα επίσημα εγκαίνια του Εθνικού Εργατοῦπαλληλικού Κέντρου ,κατά τα οποία ο πρόεδρος Ι. Μπέης εκφράζει την ευγνωμοσύνη του εργατικού κόσμου των Τρικάλων για τα κυβερνητικά μέτρα.* («Θάρρος»29-3-1938).

Η Πρωτομαγιά του 1938 γιορτάζεται μεγαλοπρεπώς. Τα εργατικά σωματεία, κρατώντας σημαίες και λάβαρα, εκδράμουν στο Ριζαριό. Εκεί, κάτω από μια ασίδα με αναρτημένες τις φωτογραφίες του βασιλιά Γεωργίου, του Ι. Μεταξά και του γραμματέα της ΓΣΕΕ Δημητράτου, επίσημοι και εργάτες συντρώνουν και συνδιασκεδάζουν. Εντυπωσιακός θα είναι και ο εορτασμός της Πρωτομαγιάς του 1939.

Η κήρυξη του πολέμου, τον Οκτώβριο του 1940, βρίσκει πρόεδρο του Εργατικού Κέντρου τον Ι. Μπέη. Κατά την περίοδο της κατοχής το προεδρείο του Εργατικού Κέντρου επωμίζεται πρόσθετες ευθύνες λόγω της συμμετοχής του στις διάφορες επιτροπές διατίμησης και κυρίως λόγω της επιστράτευσης μεγάλου αριθμού εργατών από τις Αρχές κατοχής .(πρακτικό του Εργατικού Κέντρου της 30-11-1943) Σύμφωνα με τα αρχεία του Εργατικού Κέντρου, κατά τη διάρκεια της κατοχής, η επισιτιστική επιτροπή Τρικάλων μέσω του Εργατικού Κέντρου έκανε πολλές διανομές τροφίμων στους εργάτες. Το Νοέμβριο μάλιστα του 1943 *«αι γερμανικαί αρχαί κατοχής εν τη επιθυμία των να συντρέξωσιν την εργατικήν τάξιν παρεχώρησαν ποσότητα 4000 οκάδων σίτου προς διανομήν εις τους εργάτας των σωματείων του Κέντρου»*.Όλα τα μέλη έλαβαν 300 δράμια σιτάρι αντί 200 δραχμών. Το ποσό των 1.030.000 δρχ. που προέκυψε μετά την αφαίρεση των εξόδων κατατέθηκε στο ταμείο του Κέντρου.(πρακτικό υπ' αριθ 11 της 30-11-1943).

Στο σημείο αυτό, κρίνεται σκόπιμο να αναφερθεί πως, κατά την περίοδο της κατοχής τα έσοδα του Εργατικού Κέντρου προέρχονταν από τη συνδρομή των σωματείων, από εισφορές μισθωτών και από ενίσχυση της ΓΣΕΕ, της Νομαρχίας και του Δήμου Τρικκαίων .

Μετά την απελευθέρωση, το ΕΑΜ έσπευσε να απομακρύνει το κατοχικό προεδρείο του Εργατικού Κέντρου Τρικάλων και στη θέση του να διορίσει τους αριστερούς συνδικαλιστές Δ. Δεληγιάννη, (πρόεδρο), Ν. Σαλταγιάννη (γραμματέα) και μέλη τους Χρ. Ράδο, Μαρία Τσεκούρα, και Αρ. Βρακίδη. («Αναγέννησις»3-8-1945)

Μετά όμως τη συμφωνία της Βάρκιζας, με εντολή του Υπουργού Εργασίας, το προεδρείο του Εργατικού Κέντρου κηρύσσεται έκπτωτο και η διοίκηση, ώσπου να διενεργηθούν εκλογές, ανατίθεται και πάλι στους υπό τον Ιωάννη Μπέη συντηρητικούς συνδικαλιστές.

Θα ακολουθήσει η ανασύνθεση της ΓΣΕΕ με τη συμμετοχή στη διοίκηση και συνδικαλιστών του Εργατικού Αντιφασιστικού Συνασπισμού [ΕΡΓΑΣ] που είχε ως επακόλουθο να γίνει πανελληνίως μια προσπάθεια συνεργασίας συνδικαλιστών και από τις δυο πολιτικές παρατάξεις. Επειδή στα Τρίκαλα η κατάσταση είχε παραμείνει σε εκκρεμότητα, οι αριστεροί συνδικαλιστές ζήτησαν από τον εισαγγελέα να εφαρμόσει τις οδηγίες της ΓΣΕΕ. Πράγματι ο αντεισαγγελέας Παπακωνσταντίνου διόρισε μια μικτή προσωρινή επιτροπή αποτελούμενη από τους Μπέη, Χασάπη Δ. Κρεμμύδα και Αφρ. Οικονόμου, προσκείμενους στην ομάδα του Φ. Μακρή, ηγέτη της Εθνικής Ρεφορμιστικής Εργατικής Παράταξης [ΕΡΕΠ] και τους Δεληγιάννη, Σαλταγιάννη, και Ράδο προσκείμενους στο ΕΡΓΑΣ. («Αναγέννησις»3-8-1945).

Για λόγους που δεν γνωρίζουμε, τις αμέσως επόμενες ημέρες, η ομάδα Μπέη παραιτήθηκε και ο Νομάρχης την κάλεσε να παραδώσει τη διοίκηση στην ομάδα του ΕΡΓΑΣ. («Αναγέννησις»25 και 26-8-1945). Και ενώ η νέα διοίκηση του Εργατικού Κέντρου, συμπληρωμένη με νέα μέλη, ανέμενε την έγκριση της ΓΣΕΕ, ξαφνικά, στις 29 Αυγούστου, ο Μπέης λαμβάνει από τον γενικό γραμματέα της ΓΣΕΕ Ι. Πατσαντζή το παρακάτω υπερεπείγον τηλεγράφημα: « Κατόπιν παρασπονδίας κομμουνιστικού ΕΡΓΑΣ μη αποδεχόμενου συμφωνίας, περιφρουρήσατε Εργατικόν Κέντρον Τρικάλων μη αναγνωρίζοντες παράταξιν ΕΡΓΑΣ. Αρνηθήτε παράδοσιν Κέντρου. Επιδείξατε παρόν Αρχάς». («Αναγέννησις»30-8-1945).

Την επομένη ο τύπος ψέγει το Νομάρχη για την παρέμβασή του και ζητάει να αποκαταστήσει τα πράγματα σύμφωνα με τις οδηγίες της ΓΣΕΕ η οποία με τηλεγράφημά της ζητάει να μη γίνει αποδεχτή η παραίτηση Μπέη. Ο Νομάρχης μη γνωρίζοντας πλέον τι να πράξει ζητάει τηλεγραφικώς οδηγίες από τον υπουργό Εργασίας. Λόγω ελλειπούς αρχείου των εφημερίδων δεν γνωρίζουμε την απάντηση. Στις 16 Σεπτεμβρίου όμως διαβάζουμε στον τοπικό τύπο πως η διοίκηση του Εργατικού Κέντρου καταρτίστηκε σε σώμα ως εξής: Πρόεδρος Δ. Δεληγιάννης, αντιπρόεδρος Χ. Τράγκας, γραμματέας Ν. Σαλταγιάννης και ταμίας Δ. Μέλτσιος. Στα μέσα Σεπτεμβρίου, με την καθοδήγηση του Εργατικού Κέντρου που δηλώνει πως «οι εργάτες θα πάρουν την αύξηση με τους αγώνες τους» ξεσπούν και στα Τρίκαλα απανωτές απεργίες. Με αίτημα τη βελτίωση των αποδοχών τους και την διανομή τροφίμων και ιματισμού απεργούν οι τυπογράφοι, οι υφαντουργοί, οι μυλεργάτες και 500 περίπου εργάτες της αγγλικής εταιρείας Μπουτ, η οποία εκτελούσε τα υδραυλικά έργα στη Θεσσαλία. Οι τελευταίοι διεκδικούσαν και την παροχή 13⁰⁰ μισθού, αίτημα που η εταιρεία απέρριπτε απειλώντας μάλιστα με απολύσεις. Οι απεργοί, καταθέτοντας αγωγή κατά της εταιρείας για τη μη καταβολή 13⁰⁰ μισθού, θα ιδούν λίγο αργότερα τους αγώνες τους να δικαιώνονται.

Το Μάρτιο του 1946 έλαβε χώρα στην Αθήνα το 8^ο Πανεργατικό Συνέδριο κατά το οποίο εξετάστηκαν ζητήματα κοινωνικών ασφαλίσεων, εργατικής νομοθεσίας κλπ. Από τα Τρίκαλα συμμετείχαν στο συνέδριο 20 αντιπρόσωποι εργατικών σωματείων με επικεφαλής τον πρόεδρο του Εργατικού Κέντρου Δεληγιάννη. («Αναγέννησις»2-3-1946).

Η εργατική Πρωτομαγιά του 1946 γιορτάστηκε ιδιόμορφα. Κατά ανακοίνωση της Χωροφυλακής δόθηκε άδεια στο Εργατικό Κέντρο να γιορτάσει στο χώρο του θερινού κινηματογράφου «Ρεξ» υπό τους παρακάτω όρους: Οι εργάτες να μεταβούν στη συγκέντρωση κατά μικρές ομάδες, να μην κρατούν πανώ με συνθήματα κατά των πολιτικών αντιπάλων τους, να μην άδουν απαγορευμένα άσματα και να μην χρησιμοποιήσουν τηλεβόα. Κατά τη συγκέντρωση που πραγματοποιήθηκε το πρωί της Πρωτομαγιάς μίλησε ο εκπρόσωπος της ΓΣΕΕ και ο πρόεδρος του Εργατικού Κέντρου ο οποίος και καταφέρθηκε κατά της κρατούσας πολιτικής κατάστασης,

όπως άλλωστε και το ψήφισμα το οποίο εγκρίθηκε δια βοής. («Αναγέννησις»¹ και 3-5-1946). Δυο εβδομάδες αργότερα, το Εργατικό Κέντρο, εκτελώντας απόφαση της ΓΣΕΕ για εικοσιτετράωρη απεργία στην οποία είχε δοθεί πολιτική χροιά, καλεί τους εργάτες να απόσχουν από την εργασία τους. Την ίδια μέρα ο Ι. Μπέης ο οποίος, το τελευταίο διάστημα, ηγείται της Ενώσεως εργατών και υπαλλήλων, τμήμα της ΕΡΕΠ Τρικάλων, με ανακοίνωσή του χαρακτηρίζει αντεθνική τη στάση της ΓΣΕΕ και καλεί τους εργάτες «να προασπίσουν την εργασία τους από κάθε απειλή των αναρχικών κομμουνιστών».

Κατά την εφ. «Αναγέννησις» η απεργία απέτυχε. Στα Τρίκαλα οι μόνοι που απήργησαν ήταν οι τυπογράφοι και οι εργατοτεχνίτες της Ηλεκτρικής εταιρείας.

Στις 27 Ιουνίου 1946 το Συμβούλιο Επικρατείας, ύστερα από προσφυγή της ΕΡΕΠ, κηρύσσει άκυρες όλες τις αποφάσεις του υπουργού Εργασίας με τις οποίες είχαν διοριστεί οι διοικήσεις τόσο στη ΓΣΕΕ όσο και στα Εργατικά Κέντρα των διαφόρων πόλεων. Έτσι, στα τέλη Αυγούστου, διενεργούνται στο Εργατικό Κέντρο Τρικάλων αρχαιρεσίες παρουσία και του διευθυντή της Νομαρχίας. Εκλέγονται: Πρόεδρος Ι. Μπέης, αντιπρόεδρος Σωκρ. Πλακιάς, γραμματέας Ηλ. Χατζιάρας, ταμίας Δ. Χασάπης και σύμβουλοι Ευάγ. Παπαϊωάννου, Γ. Καινούργιος, Θ. Παπαγιαννίδης, Αθ. Καπετάνιος και Ν. Λύχος. («Αναγέννησις»³ 1-8-1946).

Ένα από τα πρώτα μελήματα του νέου προέδρου του Εργατικού Κέντρου ήταν να ζητήσει από το υπουργείο Εργασίας την επέκταση των κοινωνικών ασφαλίσεων και στα Τρίκαλα τα οποία είχαν εξαιρεθεί του θεσμού και να μεριμνήσει για την επέκταση του μέτρου παροχής τροφίμων στους εργάτες και μισθωτούς των τρικαλινών επιχειρήσεων. («Αναγέννησις»¹² 9-1946).

Δυο μήνες αργότερα, κατά τη συγκληθείσα στην Αθήνα πανελλαδική εργατική συνδιάσκεψη στην οποία παίρνει μέρος και ο Μπέης, συζητιούνται ζωτικά εργατικά θέματα όπως αύξηση του μισθού και ημερομισθίων, διπλασιασμός των συντάξεων, επίδομα ασθενείας στο ακέραιο, επέκταση του ΙΚΑ σε όλα τα Εργατικά Κέντρα κλπ.

Κατά τη χρονική περίοδο 1946-1947 μοιράζονται στους τρικαλινούς εργάτες τρόφιμα, μεταχειρισμένα ρούχα και υποδήματα.

Λόγω του εμφυλίου πολέμου η κατάσταση στα Τρίκαλα είναι δύσκολη για όλους. Μερικοί από τους αριστερούς συνδικαλιστές έχουν συλληφθεί και εκτοπιστεί ενώ πολλοί εργαζόμενοι για να διατηρήσουν τη δουλειά τους υποχρεώνονται να υπογράψουν δηλώσεις μετανοίας. Αποκαλυπτική για το κλίμα της εποχής είναι η ανακοίνωση του γραμματέα του περιφερειακού Επιμελητηρίου Τρικάλων Ι. Παπαζήση ο οποίος, καλώντας τους εργαζόμενους να προσέλθουν στις εκδηλώσεις που οργάνωσε η Κυβέρνηση με τίτλο «Εργασία και Νίκη», έγραφε: «Δεν πρέπει να απουσιάση κανείς. Κάθε απουσία θα χαρακτηριστεί δεόντως. Οι καιροί ου μένετοι».

Τον Ιούλιο του 1947 διεξάγονται στο Εργατικό Κέντρο αρχαιρεσίες των εργατικών σωματείων Αρτεργατών, Εκδορέων, Υδραυλικών, Υποδηματεργατών, Τυροκόμων, Επισιτιστών και Φοροτεχνικών υπαλλήλων. Παντού πλειοψήφησαν οι υποψήφιοι της ΕΡΕΠ. (Αναγέννησις»⁸ 7-1947). Την ίδια περίοδο έγιναν και οι αρχαιρεσίες για την ανάδειξη νέας διοίκησης στο Εργατικό Κέντρο. Εξελέγησαν οι Ι. Μπέης, Δημ. Μιναρτζής, Δημ. Παλαιοκαρίτης, Δ. Χασάπης, Ευάγ. Παπαϊωάννου και Δ. Γκοτζαμάνης.

Κατά το χρονικό διάστημα 1947-1948 το Εργατικό Κέντρο συμμετέχει στην επιτροπή για την εφαρμογή των συλλογικών συμβάσεων, διαμαρτύρεται για την μη τήρηση του ωραρίου από κάποιους εργοδότες και με παραστάσεις του ζητάει την αρωγή της πολιτείας για την επαναλειτουργία των δυο εργοστασίων Ν. Τεγοπούλου

και Βοϊλα καθώς και της εφ. «Θάρρος» που είχαν πυρπολήσει οι αντάρτες τον Αύγουστο του 1948.

Τον Μάιο του 1949 έρχεται στα Τρίκαλα ο διευθυντής του ΙΚΑ Βόλου Ιωαννίδης για να οργανώσει το τοπικό ΙΚΑ στο οποίο θα υπάγονταν περίπου 2.000 εργαζόμενοι. Ο ακριβής αριθμός των εργαζομένων δεν ήταν γνωστός διότι κατά την απογραφή πολλοί εργοδότες είχαν αποκρύψει τον πραγματικό αριθμό των εργατών που απασχολούσαν. Εξάλλου οι 500 περίπου εργάτες της Εταιρείας Μπουτ δεν μπορούσαν να υπαχθούν στο ΙΚΑ διότι η σύμβαση που είχε υπογράψει η εταιρεία με το δημόσιο δεν προέβλεπε την ασφάλιση των εργαζομένων. Το θέμα αυτό απασχόλησε ιδιαίτερα το Εργατικό Κέντρο το οποίο και πρότεινε οι εργαζόμενοι να πληρώσουν το 3% και τα υπόλοιπα 97% να τα καταβάλει το κράτος. Η πρόταση απορρίφθηκε όταν το Γενικό Λογιστήριο διαπίστωσε πως η δαπάνη για την ασφάλιση των εργαζομένων στη Μπουτ ανερχόταν στα 150 εκατομμύρια.

Τον Γενάρη του 1949 οι αντιπρόσωποι των 17 σωματείων που υπάγονταν στο Εργατικό Κέντρο ανανέωσαν την εμπιστοσύνη τους στον Μπέη εκλέγοντάς τον και πάλι πρόεδρο. Ενάμισυ χρόνο όμως αργότερα μια μερίδα εργατών θα επιδιώξει, με κρατική παρέμβαση, να τον αντικαταστήσει. Η προσπάθεια θα αποτύχει και οι αντιπρόσωποι των εργατικών σωματείων με ψήφισμά τους θα καταδικάσουν ως αντισυνδικαλιστική και αντεργατική την ενέργεια των συναδέλφων τους.

Τα επόμενα δυο χρόνια θα είναι επώδυνα για τους τρικαλινούς εργάτες. Λόγω των πολιτικών πεποιθήσεων πολλοί αδυνατούν να βρουν δουλειά. Εντύπωση προκαλεί το γεγονός πως η ηγεσία του Εργατικού Κέντρου έχει τόσο πολύ προσαρμοστεί στην επικρατούσα κατάσταση που κατά την άφιξη στα Τρίκαλα του υπουργού Δημοσίων Έργων Κ. Καραμανλή παραπονέθηκε ότι η ΑΕΓΕΚ πρώην Μπουτ προσλαμβάνει εργατοτεχνίτες αριστερούς και υπόπτων φρονημάτων. («Αναγέννησις» 24-2-1953)

Την άνοιξη του 1952 η υφαντουργική Τεγοπούλου προβαίνει σε μαζικές απολύσεις. Ογδόντα γυναίκες και εννέα άντρες μένουν άνεργοι. Κατά την ίδια χρονική περίοδο λαμβάνουν χώρα 83 εργατικά ατυχήματα και υποβάλλονται δεκάδες μηνύσεις κατά εργοδοτών οι οποίοι παραβίαζαν την εργατική νομοθεσία.

Στις 22 Μαρτίου 1953 διεξάγονται στο Εργατικό Κέντρο αρχαιρεσίες. Το εκλογικό σώμα που το αποτελούσαν οι εικοσιέξι αντιπρόσωποι των δεκαεννέα εργατικών σωματείων που υπάγονταν στο Εργατικό Κέντρο εξέλεξαν για τη διοίκηση την ομάδα του Δημ. Δάλλα ο οποίος τα τελευταία χρόνια ήταν γραμματέας του Εργατικού Κέντρου και στενός συνεργάτης του Μπέη.

Η νέα διοίκηση κατά την ανάληψη των καθηκόντων της, αφού τόνισε πως στόχος της δεν είναι η πάλη των τάξεων αλλά η συνεργασία με την εργοδοσία με την οποία οι διαφορές θα λυθούν με καλή θέληση και από τις δυο πλευρές, ανακοίνωσε πως στις προτεραιότητες της θα είναι να αποκτήσει το Εργατικό Κέντρο ιδιόκτητη στέγη, να ιδρύσει οικοδομικό εργατικό συνεταιρισμό ώστε όλοι οι εργαζόμενοι να αποκτήσουν σπίτι και να λειτουργήσει προσεχώς μέσα στο Εργατικό Κέντρο νυχτερινή σχολή για τους αναλφάβητους εργάτες. («Αναγέννησις» 1-4-1953).

Τις αμέσως επόμενες ημέρες οκτώ αντιπρόσωποι εργατικών σωματείων προσκεείμενων στον Μπέη υποβάλλουν ένσταση για παράβαση του καταστατικού. Οι εκλογές ακυρώνονται. Κατά την επανάληψη τους στις 7 Ιουνίου, επί παρουσία του νομικού συμβούλου της ΓΣΕΕ Χρ. Φωτιάδη και του αντιπρόσωπου της ΓΣΕΕ Πανηγυράκη, θα επανεκλεγεί με μικρή πλειοψηφία ο Δημήτριος Δάλλας. («Αναγέννησις» 9-6-1953). Η παράταξη Μπέη θα καταγγείλει «την σκανδαλώδη παρέμβαση της ΓΣΕΕ» και θα ανακοινώσει την ίδρυση νέου Εργατικού Κέντρου με

την επωνυμία «Εθνική Εργατοϋπαλληλική Ένωσις Τρικάλων -Καλαμπάκας».
(«Αναγέννησις»21-8-1953)

Έτσι οι τρικαλινοί εργάτες για μια ακόμα φορά διχάστηκαν. Το νέο Εργατικό Κέντρο γνωστό ως Πανεργατικό, θα προσχωρήσει αργότερα στη Νέα ΓΣΕΕ της οποίας γραμματέας ήταν ο Ελευθ. Γόνης. Κατά την άφιξή του στα Τρίκαλα τον Μάρτιο του 1958 ο Γόνης θα δηλώσει πως «*η παλαιά ΓΣΕΕ απεμακρύνθη από τον δρόμον της εξυπηρετήσεως των εργατικών συμφερόντων και είναι δέσμια των κεφαλαιούχων*» και θα προσθέσει: «*Οτι συγκρατεί την παλαιάν ΓΣΕΕ είναι τα άφθονα χρήματα που της παρέχονται από την Εργατική Εστία δια των οποίων διεφθάρη όλο το συνδικαλιστικό κίνημα*». (2 και4-3-1958). Την ίδια περίοδο η ΓΣΕΕ με εγκύκλιό της προς το Εργατικό Κέντρο αναφέρει ότι «*οι κομμουνισταί επιχειρούν να δημιουργήσουν σύγχυσιν εις τους εργάτας παριστώντες την υπό τον έλεγχόν των τελούσαν Π.Σ.Ο. ως αγωνιζόμενην δήθεν διά τα συμφέροντα των εργατών*». (3-10-1958)

Κατά την περίοδο 1956-1960 το Εργατικό Κέντρο Τρικάλων με χρήματα της Εργατικής Εστίας θα οργανώσει πολλές ημερήσιες εκδρομές για τους εργαζόμενους και θα τους χορηγήσει εισιτήρια για την παρακολούθηση θεατρικών παραστάσεων και κινηματογραφικών προβολών .

Στα μέσα του 1957 ο οργανισμός Εργατικής κατοικίας αρχίζει να αναγείρει στα Τρίκαλα πενήντα εργατικές κατοικίες η κλήρωση των οποίων θα γίνει τον Μάρτιο του 1959.

Την ίδια περίπου εποχή , μεταξύ των μελών της διοίκησης του Εργατικού Κέντρου δημιουργούνται σοβαρότατες προστριβές. Αιτία; Η διαγραφή από τον πρόεδρο Δάλλα του ταμιά του κέντρου και αντιπρόσωπου του σωματείου των κτιστών Π. Λώλα με το αιτιολογικό ότι έχει αποβάλλει την ιδιότητα του εργάτη. Η πλειοψηφία της διοίκησης του Εργατικού Κέντρου χαρακτηρίζει παράτυπη την ενέργεια του προέδρου Δάλλα και ζητάει οδηγίες από την ΓΣΕΕ η οποία και δίνει εντολή για διενέργεια νέων αρχαιρεσιών. Κατά τις εκλογές που ακολούθησαν η υπό τον Πανατζή Στεφόπουλο ομάδα πλειοψήφησε. Ο Δάλλας συνεχάρη τη νέα διοίκηση και ο Στεφόπουλος δήλωσε «*αφοσίωσιν εις την ΓΣΕΕ και τας αρχάς του ελευθέρου συνδικαλισμού*». (Αναγέννησις»11-8-1959).

Κατά τους επόμενους μήνες οι οποίες προσπάθειες καταβάλλονται για τη συνένωση των δυο Εργατικών Κέντρων αποτυγχάνουν. Η Πρωτομαγιά του 1960 βρίσκει τους τρικαλινούς εργάτες διχασμένους αφού ο πρόεδρος του Πανεργατικού Γεωργούλας θα αρνηθεί την πρόταση του Στεφόπουλου για κοινό εορτασμό. («Αναγέννησις»30-4-1960). Η συνένωση των δυο Εργατικών κέντρων θα επιτευχθεί τέσσερα χρόνια αργότερα.

Βιβλιογραφία

Εφημερίδες : «Αναγέννησις» και «Θάρρος».

Αρχεία του Εργατικού Κέντρου Τρικάλων.

Περιοδικό « Επτά Ημέρες»της εφ. « Η Καθημερινή» τεύχος αφιερωμένο στην «Εργατική Πρωτομαγιά»

28-4-2002

[Κώστας Φουντανόπουλος.«Μισθωτή εργασία» Ιστορία της Ελλάδας του 20ου αιώνα. Οι απαρχές1900-1922.Α' τόμος. Βιβλιόραμα].

Λεζάντες φωτογραφιών

1. Ο πρόεδρος του Εργατικού Κέντρου Τρικάλων Ιωάννης Μπέης συνοδευόμενος από εργάτες και εργάτριες πηγαίνει να καταθέσει στεφάνι στο μνημείο του Άγνωστου Στρατιώτη. [Φωτ. 1951 ή 1952]
2. Στιγμιότυπο από τον εορτασμό της εργατικής πρωτομαγιάς στον Άι Γιώργη Ριζαριού το 1938.[αρχείο οικογένειας Γ. Κακκάβα]
3. Στιγμιότυπο από εκδρομή του Εργατικού Κέντρου Τρικάλων στο Περούλι.[αρχείο οικογένειας Ι. Μπέη]
- 4.Εργαζόμενοι στο εργοστάσιο υφαντουργίας Τεγοπούλου. [φωτ.δεκαετίας του'30. Αρχείο Χρίστου Κλοτσοτήρα
5. Καπνεργάτες της Καρδίτσας γιορτάζουν την Αποκριά πλέκοντας γαϊτανάκι.[αρχείο Μπίτσιου]
- 6 Έγγραφο του Εργατικού Κέντρου Τρικάλων -Καλαμπάκας προς τους προέδρους των εργατικών σωματείων .
- 7.Αίτηση τρικαλινού εργάτη ο οποίος επιθυμεί να εγγραφεί μέλος στην Εθνική Ρεφορμιστική Εργατούπαλληλική παράταξη.